

7 EKİM SALDIRILARI VE HAMAS-İSRAİL ÇATIŞMASININ ANATOMİSİ

DOÇ. DR. İSMAİL NUMAN TELCI

Başkan Yardımcısı ORSAM

“

İzzettin Kassam Tugayları ve diğer Filistinli silahlı grupların, 7 Ekim tarihinde İsrail'in çeşitli noktalarına hava, kara ve deniz yoluyla geniş çaplı saldırılarda bulunması bölgesel ve küresel anlamda bir çok etkisi yarattı. Saldırıları, sonuçları ve ortaya çıkan zayıflık itibarıyla İsrail'in "11 Eylül'ü" olarak nitelendirilirken, sonrasında yaşanan süreç İsrail başta olmak üzere bölgedeki güvenlik durumunun çok daha kötüleşmesinin önünü açabilecek potansiyeldedir.

”

Gazze merkezli İslami Direniş Hareketi'nin (Hamas) silahlı kolu olan İzzettin Kassam Tugayları ve diğer Filistinli silahlı grupların, 7 Ekim tarihinde İsrail'in çeşitli noktalarına hava, kara ve deniz yoluyla geniş çaplı saldırılarda bulunması bölgesel ve küresel anlamda bir çok etkisi yarattı. Saldırıları, sonuçları ve ortaya çıkan zayıflık itibarıyla İsrail'in "11 Eylül'ü" olarak nitelendirilirken, sonrasında yaşanan süreç İsrail başta olmak üzere bölgedeki güvenlik durumunun çok daha kötüleşmesinin önünü açabilecek potansiyeldedir. Saldırıları sırasında bin beş yüze yakın İsraili öldürmüş ve yüzlerce si de evsiz

kalmıştır. Takip eden süreçte İsrail Başbakanı Binyamin Netanyahu, saldırılara karşılık topyekün savaş ilan ederek, ilgili silahlı aktörlerin barındığı Gazze'ye yönelik hava saldırılarının başladığını duyurmuştur. Netanyahu'nun "İsrail artık bir savaşta" açıklamasının ardından başlatılan hava saldırılarında aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu binlerce sivil ha-

yatını kaybetmiş, bombardımanların ardından ortaya çıkan tablo çatışmanın insani kriz boyutunu gözler önüne sermiştir. Öyle ki insan hakları aktivistleri, İsrail'in bu saldırılarını insan haklarının ve uluslararası hukukun ihlali olarak yorumlarken uzmanlar ise İsrail'in "soykırım" suçu işlediğini iddia etmişlerdir.

Hamas ve diğer bazı Filistinli silahlı grupların İsrail yönetiminin el-Aksa gibi sadece İslamiyet açısından değil bütün dinler açısından kutsal sayılan mekânlara yönelik gerçekleştirdiği saldırılar, ibadetlerin engellenmesi ve keyfi tutumları gerekçe göstererek gerçekleştirdiği saldırılar ve sonrasında İsrail'in uluslararası hukuku hiçe sayarak yürüttüğü operasyonlar küresel kamuoyunun tepkisi-

ni çekerken uzmanlar krizin neden ve sonuçları ile olası etkilerine yönelik analiz ve değerlendirmeler yapmaktadır. Bunlardan bazıları içinde farklı komplo teorilerini barındırırken bazıları daha subjektif ya da tarihsel boyutları görmezden gelen bir yaklaşım içindedir. Bu noktada çatışma dinamiklerini anlamak adına Hamas'ın saldırı motivasyonunu, İsrail'in stratejik zafiyetini ve yaşananların bölgesel ve küresel düzeyde sonuçlarını analiz etmek faydalı olabilir.

SALDIRILARIN ARKA PLANI: HAMAS'IN MOTİVASYONU

Saldırıların planlama ve operasyonel taktik düzeyinde İran Devrim Muhafızları tarafından desteklendiği bölgeyi takip eden birçok savunma analisti tarafından öne sürülmektedir. Bu noktada İzzettin

Kassam Tugayı liderinin saldırıların ardından İran'ın desteğini aldıkları yönündeki açıklamaları bu argümanı destekler mahiyettedir. Öte yandan açık kaynaklara ve özellikle sosyal medyaya yansıyan görüntülerde İsrail güvenlik birimlerinin beş farklı koldan gerçekleşen saldırılara karşı hazırlıksız yakalandığı da gözlemlenmiştir. Hamas'ın bu saldırıyla temelde üç farklı amaca ulaşmayı çabaladığı söylenebilir. Bunlardan ilki, İsrail ile Suudi Arabistan arasında devam eden görüşmeler kapsamında ilişkileri normalleştirmeye yönelik atılan adımların ilk elde yavaşlatılması ve sonrasında engellenmesidir. Hamas yönetim kadrosunun bu saldırıyla beraber Arap dünyasında ikinci plana atılmaya çalışılan Filistin davasını yeniden gündeme getirmeye çalıştığı ve bu sayede İsrail tarafından Filistin'e karşı uygulanmaya çalışılan izolasyon politikalarını baltalama

niyetinde olduğu da ifade edilebilir. Bu bağlamda Hamas nezdinde Suudi Arabistan'ın Filistin-İsrail çatışmasında değerler ve ilkeler çizgisinde takip ettiği söylem ve politikalar, "iki devletli" çözüme ulaşmada yetersiz kalsa da Filistin davasının bölgesel ve uluslararası kurumlar üzerinden diri kalmasına neden olmaktadır. Dolayısıyla İsrail'in güçlü Amerika Birleşik Devletleri (ABD) desteği ile sürdürdüğü Arap ülkeleriyle normalleşme adımlarının Filistin'in özgürlük mücadelesine zarar verdiği yaklaşımı, saldırıların arka planındaki en güçlü argümanlardan birisidir.

“

İsrail tarafından Gazze'de kullanılan ve sivilleri hedef alan fosfor bombaları, çok sayıda Batı merkezli kuruluşun hedefi hâline gelmiş, insani dram ve Filistin halkının özgürlüklerinin kısıtlandığı yönündeki haklı argümanlar Batı'da fazlasıyla tartışmaya sokulmuştur.

”

İkinci amacın ise daha makro boyutta Hamas'ın, 7 Ekim saldırılarının ardından Gazze'ye yönelik şiddetli ve insan hakları ihlali içeren bombalama ve saldırı eylemlerini hesaba katmış olma ve bu tablo karşısında Batı'daki Filistin yanlısı siyasi hareketlerin kayıtsız kalmayacağını düşünerek bu grupların desteğini alma amacını taşıyor olabileceğidir. Bu senaryoda Filistin davası ve Filistin halkının kendi kaderini tayin etme arzusunun daha geniş çaplı bir uluslararası kimlik kazanacağı beklentisi öne çıkmış olabilir. Öyle ki İsrail tarafından Gazze'de kullanılan ve si-

villeri hedef alan fosfor bombaları, çok sayıda Batı merkezli kuruluşun hedefi hâline gelmiş, insani dram ve Filistin halkının özgürlüklerinin kısıtlandığı yönündeki haklı argümanlar Batı'da fazlasıyla tartışmaya sokulmuştur.

Üçüncü amaç ise daha mikro perspektiften İsrail toplumunda ve buna paralel olarak Netanyahu hükümetinde yaşanan derin bölünme ve kırılmalardır. Bu çıkarım, Hamas tarafından İsrail'in askerî hazırlığını azaltacak bir zayıflık işareti olarak yorumlanmıştır. Hiç şüphesiz, Netanyahu ile İsrail Ordusu arasındaki anlaşmazlıklar, bu kırılmalara zemin hazırlayan önemli bir unsurdur. Netanyahu, kısa bir süre önce değişikliğe sunduğu yargı düzenlemesiyle Yüksek Mahkemenin hükümet üzerindeki denetimini kaldırarak güçler ayrımı dengesini sarsacak bir adım atmıştı. Buna karşılık Tel Aviv'de başlayan kitlesel protestolar ve gösterilerde atılan Netanyahu karşıtı sloganlar, daha geniş çevrelere sirayet etmiş, aralarında savaş pilotları, denizaltı

subayları ve elit komandoların da olduğu 4 bin kadar "yedek asker" yargı düzenlemesine karşı gönüllü hizmeti bırakacaklarını duyurmuştu. Bu gelişmelerin ardından Genelkurmay Başkanı Herzi Halevi, yedek askerlerin gönüllü hizmeti bırakmasıyla ordunun teyakkuz gücünün akamete uğrayacağını ifade ederek hükümet ve ordu arasındaki gerilimin fitilini ateşlemiştir.

STRATEJİK ZAFİYET TARTIŞMALARI: İSRAİL CEPHESİ

İsrail cephesinde ise saldırıların bir "stratejik zafiyet" olarak değerlendirilmesi noktasında iki temel unsurdan söz edilebilir. Bu çıkarımı destekleyen ilk argüman Hamas'ın sürpriz vuruş gücünü kullanarak hedeflerine ulaştığı görüşüdür. Örneğin asimetrik taktikleri merkeze alan Gazzeli gruplar, düşman birliklerini şaşırtma ve savunma sistemlerini aşarak hedeflere beklenmedik bir anda ulaşma yeteneğine sahiptir. 7 Ekim saldırılarında gözlemlendiği kada-

rıyla doğru ve uzun dönemli planlama, planın gizliliği ve mobilizasyonu sayesinde Hamas güçleri, İsrail askerî unsurlarının hedefi hâline gelmeden ani saldırılar düzenlemiştir. Diğer taraftan Hamas'ın saldırı öncesinde İsrail istihbaratına takılmaması ya da hazırlıkların "güçlü tehdit" algılamasından uzak olması, Hamas'ın karşı istihbarat kapasitesinin geliştiğine işaret etmektedir. Öte yandan bu durum, İsrail'in insan istihbaratı noktasında yaşadığı sorunları gözler önüne sermektedir. Aynı şekilde Gazze'deki "göreceli istikrar", sınırda görev yapan askerler üzerinde bir disiplinsizlik yaratmış ve sosyal medyaya yansıdığı kadarıyla İsrail'deki pek çok birliğin bu saldırılara karşı hazırlıksız yakalandığı görülmüştür.

İkinci bir unsur ise İsrail tehdit algılamalarındaki sapmadır. Bu bağlamda İsrail'in gelişmiş teknolojik araçlarıyla Gazze'deki potansiyel saldırı hareketliliğini kontrol altına aldığı ve farklı tehdit unsurlarına yöneldiği söylenebilir. İsrail güvenlik birimlerinin son dönemde İran ve Hizbullah'ın Güney Lübnan'da inşa ettiği havalimanı, Suriye'de faaliyet gösteren İran destekli Hüseyin Tugay'ın aktiviteleri ve Golan Tepeleri'ne yakın mesafede yine Hizbullah tarafından kurulan çadırların akıbetine ilişkin olası risk senaryolarına yöneldiği ve öncelikli "düşman" olarak İran ve Lübnan Hizbullah'ını merkeze aldığı söylemek gerekir. Bu durum, İsrail istihbarat birimlerinin Hamas, İslami Cihat ve Gazze merkezli farklı bileşenlerin yeteneklerini küçümsediği ya da bu grupların faaliyetlerini yanlış okuduğu argümanlarını güçlen-

dirmektedir. Üst düzey askerî yetkiliye göre İsrail Terörle Mücadele Birimleri, saldırıda kullanılan kamikaze dronelerin ve paramotorların varlığından haberdar olmuş ancak bunların topyekûn bir saldırı için kullanılacağı bilgisine erişememiştir. Dolayısıyla İsrail'in kendi caydırıcı güç kapasitesini vurgulayarak Filistinli grupların hareket planlama kapasitesini küçümsediği sonucuna varılabilir.

“

7 Ekim gelişmeleri, İsrail'in yenilmez olduğu algısını kırmış ve Filistin'in kendi kaderini tayin etme arzusunun görmezden gelinemeyecek kadar hassas bir konu olduğunu tüm bölgesel ve uluslararası aktörlere göstermiştir.

”

ÇATIŞMALARIN YANSIMALARI VE ÇIKARIMLAR

Yaşanan gelişmeler karşısında uluslararası aktörlerin pozisyonları da dikkat çekmektedir. Kamuoylarının tüm tepkisine rağmen İngiltere, Almanya ve Fransa gibi Batılı hükümetler İsrail'in saldırılarına yönelik tam destek açıklamaları yapmaktadır. Bu durum bu ülkelere ve İsrail'e karşı Arap kamuoyunda var olan olumsuz algıları güçlendirmektedir. Dolayısıyla İsrail için kısa vadede olumlu gözükken bu destek orta ve uzun vadede İsrail'in varlığının Arap kamuoyunda daha fazla sorgulanmasına neden olmaktadır. Bu durum Arap dünyasındaki tepkilerde de kendisini göstermektedir. Ürdün ve Fas gibi ülkelerde geniş katılımlı Filistin'e

destek gösterileri yapılırken bu durum Arap yönetimleri üzerinde İsrail'e karşı politikalar yürütülmesi anlamında baskı oluşturmaktadır. Bu baskının da etkisiyle Suudi Arabistan, İsrail ile devam eden normalleşme sürecinde sorunlar yaşayabilecektir.

Öte yandan geleneksel olarak İsrail'in en önemli Batılı destekçisi ABD ise son saldırılar sonrasında da İsrail'e güçlü desteğini devam ettirmektedir. Hatta saldırıların ilk günlerinde yapılan açıklamalar ABD'nin uzun süredir gündemde tuttuğu iki devletli çözüm politikasının rafa kalkması ihtimalini akıllara getirmiştir. Çünkü süreç içinde pek çok fırsata rağmen ABD'li Cumhuriyetçi ve Demokrat politikacılar, arabuluculuk adı altında "iki devletli" çözümü öne sürerken arka planda İsrail lobisinin etkisinde kalmış ve taraflı bir tutum sergileyerek bu konudaki pozisyonlarını sürdürülebilir kılamamışlardır. Bu açıdan değerlendirildiğinde İsrail'in 2008, 2014 ve 2021 yılında olduğu gibi yeniden Gazze'ye yönelik hava saldırılarına başlaması, ABD'nin İsrail-Filistin politikasının temel dayanağını tehdit eder niteliktedir. Sonuç olarak 7 Ekim gelişmeleri, İsrail'in yenilmez olduğu algısını kırmış ve Filistin'in kendi kaderini tayin etme arzusunun görmezden gelinemeyecek kadar hassas bir konu olduğunu tüm bölgesel ve uluslararası aktörlere göstermiştir. Aynı zamanda bu gelişmeler, İsrail'in Arap ülkelerle devam ettiği normalleşme adımlarına da ciddi zararlar verme ve hem Ortadoğu hem de Afrika'da İsrail karşıtlığının zirveye taşınma potansiyeline sahiptir. ■